

NIELS LOUWAARS, DIRECTEUR PLANTUM

NIELS LOUWAARS:

‘Fundamenteel on

Publiek-private samenwerking is ook in het onderzoek momenteel het toverwoord. Economisch rendement voor het bedrijfsleven staat voorop in het topsectorenbeleid. De wetenschapper die geld en tijd nodig heeft voor een ‘wild idee’ heeft het daarom lastig. Niels Louwaars, directeur van Plantum, vindt dat jammer. “Zonder een basis van fundamenteel onderzoek drogen de praktisch toepasbare innovaties op”.

Tekst:
Gerrit Wildenbeest
Foto's: René Faas

Plantum, de brancheorganisatie van de Nederlandse vermeerderers en verdelers, is actief op vele fronten. De bescherming van het intellectuele eigendom en de daarmee verbonden wet- en regelgeving als kwekersrecht, octrooirecht en merkenrecht slokken veel tijd en aandacht op van directeur Niels Louwaars en zijn medewerkers. De wetgeving rondom biodiversiteit heeft eveneens speciale aandacht van het in Gouda gevestigde Plantum. Ook onderhandelingen, toelating gewasbeschermingsmiddelen, fytosanitair beleid en onderwijszaken behoren tot het brede belangenbehartigingspakket van Plantum.

Dat alles in het belang van een sector die met een exportwaarde van zo'n 2,2 miljard euro een groot economisch belang vertegenwoordigt. Recent trok Louwaars de aandacht met een pleidooi voor voldoende ruimte voor fundamenteel onderzoek. Dat dreigt in het Topsectorenbeleid van de overheid, waarin kennis vooral in dienst wordt gesteld van de meest veelbelovende economische sectoren, ondergesneeuwd te worden. Ook de plantaardige sector heeft ‘Einsteins’ nodig die uit puur wetenschappelijke interesse terreinen verkennen die nog niet meteen praktisch rendement opleveren.

Uw pleidooi voor ruimte voor fundamenteel onderzoek is opvallend, omdat je vanuit het bedrijfsleven juist vaak hoort dat veel onderzoek te weinig toepassingsgericht is.

“Er is een verschuiving gaande van het fundamentele, wetenschappelijke onderzoek naar meer strategisch en toepassingsgericht onderzoek. Dat komt mede door de nadruk die de overheid legt op publiek-private samenwerking en de behoefte van het bedrijfsleven aan direct toepasbaar onderzoek. Maar de sector staat continue voor nieuwe uitdagingen, die voortdurend innovatieve aanpassingen vergen. Als je wilt dat die bron niet opdroogt heb je een kennisinfrastructuur nodig waarin er voldoende geld en middelen beschikbaar is voor wetenschappelijk toponderzoek dat niet direct rendement oplevert. Er moet ruimte zijn voor wetenschappers met wilde ideeën. Ooit kwam iemand op het idee om de biologie te verbinden met de organische scheikunde. Dat leverde de plantenveredeling de nu zo belangrijke merkertechnologie op. En andere creatieve geest koppelde de biologie aan ICT, wat de bio-informatica opleverde.”

“Nederland is zo vooraanstaand in de uitgangsmaterialen door de onderliggende kennisinfrastructuur. Die dreigt nu aangetast te

derzoek van levensbelang'

worden. In Wageningen moeten dit jaar wetenschappers afvloeien. Ook de meer toepassingsgerichte infrastructuur staat onder druk, zie PPO/PRI Bleiswijk en PPO-Lisse. Onze sector uitgangsmaterialen besteedt gemiddeld 15 procent van de omzet aan research & development. Wil dat ook in de toekomst belangrijke innovaties opleveren, dan moet er toegang blijven tot nieuwe wetenschappelijke inzichten."

Het Europese Parlement heeft onlangs in het kader van het Nagoya Protocol, waarin wereldwijd richtlijnen voor het gebruik van genetische bronnen zijn afgesproken, besloten om de kwekersvrijstelling te beperken. Waarom betreurt Plantum die beperking?

"Het kwekersrecht zorgt ervoor dat veredelaars hun jarenlange investeringen in een nieuw ras kunnen terugverdienen via een licentiesysteem, dat inhoudt dat derden een ras niet vrij mogen vermeerderen of verhandelen zonder instemming van de eigenaar-winner. Je mag materiaal van een ander wél gebruiken om een nieuw ras te maken: de kwekersvrijstelling. In het Nagoya Protocol van 2010, dat voortbordurt op het in 1992 afgesproken Biodiversiteitsverdrag, zijn richtlijnen opgesteld over de toegang tot genetische bronnen alsmede over een eerlijke verdeling van rekenen. Op Europees niveau is dat vervolgens uitgewerkt in een op 12 september door het Europese Parlement goedgekeurd voorstel dat vrije toegang tot oudermateriaal - het hart van de kwekersvrijstelling - ernstig aantast. Voor alle ouders die een veredelaar wil gebruiken moet informatie beschikbaar zijn over de herkomst van de hele stamboom en de toestemming uit het land van oorsprong. Dat brengt voor

de veredelaar een enorme administratieve rompslomp en heel veel kosten met zich mee en het betekent ook dat je geen bestaand ras zomaar kan gebruiken, omdat je daar de documentatie over de stamboom niet hebt. De vraag is hoever je terug moet gaan. Moet een tulpenveredelaar tot de Turkse oorsprong van de tulp teruggaan? Het voorstel heeft betrekking op alle genetische materiaal, zonder sectorspecifiek onderscheid. Terwijl er alleen al binnen de plantaardige sector grote verschillen zijn op het punt van historische traceerbaarheid van rassen. In de tarweveredeling is de afgelopen 100 jaar veel schriftelijk vastgelegd, maar bij veel kleine veredelaars in de sierteelt zit die kennis vooral in het hoofd en in de 'groene vingers'. Als het voorstel doorgaat, de Europese Raad en de Europese Commissie moeten er nog over beslissen, wordt de veredeling de nek omgedraaid."

De wetgeving rondom genetische modificatie is een ander heet hangijzer.

"Een belangrijk discussiepunt is of nieuwe verdelingstechnieken al dan niet moeten vallen onder de vergunningsplicht van de Europese GGO-regelgeving. Wij stellen dat als deze technieken, die zich bewegen op het snijvlak van de transgenese (=genetische modificatie) en de gewone kruisingsveredeling, net zo veilig zijn als technieken die in de klassieke veredeling worden gebruikt, er geen reden is voor extra regulering. Neem de Cisgenese, waarbij met behulp van een nieuwe techniek genen van de ene plant naar de andere worden gebracht. Dat gebeurt binnen de soort en zou ook op de klassieke manier bereikt kunnen worden, alleen zou dat veel meer tijd kosten. Als je dit soort technieken onder de GGO-wetgeving plaatst, moet

je voldoen aan kostbare veiligheidsprotocollen, waardoor ze voor veel veredelaars en voor de meeste gewassen onbereikbaar worden."

Plantum maakt zich sterk voor kostenbewuste fytosanitaire en exportkeuringsystemen, waarin veel wordt overgelaten aan de bedrijven. Onder invloed van de recente vleeschandalen wordt de roep om externe, 'fysieke' controlesystemen weer groter. In hoeverre straalt dat af op de plantaardige sector?

"Een groot verschil met de vleessector is dat wij als sector uitgangsmateriaal niet aan de consument leveren. Onze klanten, de telers, hebben veel kennis van het product, en dat is wezenlijk anders dan bij consumentenproducten. In de pootaardappelen worden alle partijen nog wel door de NAK gekeurd, in de tuinbouw, met al die kleine gewassen en partijen zou dat veel te kostbaar worden, vandaar dat hier de kennis van het eigen bedrijf gebruikt wordt. Dat gaat al jaren goed, ik geloof er niks van dat dit schandalen oplevert. Als de overheid zegt 'er moet weer externe controle komen op de zelf-keuring', dan zou dat enorm duur worden."

"Wat wel speelt is dat de zelfstandige bestuursorganen (zbo's) - wat de Keuringsdiensten zijn - door de overheid onder de loep worden genomen ('rapport De Leeuw'). In het verleden zijn de taken die deze organen uitvoeren op afstand van de overheid gezet, nu is er toch weer de discussie of de overheid meer invloed moet hebben. Dat de recente vleeschandalen maar ook de financiële malversaties bij diverse woningbouwcorporaties die discussie beïnvloeden lijkt aannemelijk. Dat kan consequenties hebben voor de keuringssystematiek. Ook is het samengaan van de keuring-

diensten een item, want de overheid wil snijden in het aantal zbo's. Je moet daarbij goed na gaan hoe bijvoorbeeld het samengaan van NAKtuinbouw en de BKD schaalvoordelen gaat opleveren."

Plantum heeft samen met Agentschap NL en diverse veredelingsbedrijven onlangs een convenant uitgangsmaterialen China getekend. Is het in China op kwekersrechtelijk gebied altijd nog wildwest?

"We willen de Chinezen helpen om in hun eigen belang de kwekersrechtelijke wetgeving te laten aansluiten op de internationale UPOV-standaard, en die ook effectief implementeren. Individueel kan het lucratief zijn om die te ontduiken, als sector als geheel is het nadelig. Het maakt veredelaars huiverig om hun beste, nieuwe rassen op de Chinese markt te introduceren."

In de gewasbescherming speelt momenteel het Europese verbod op een aantal neonicotinoïden in relatie tot de bijensterfte. Dat treft met name de zaadsector.

"Wij treden niet in de discussie wat de oorzaak van de vermeende bijensterfte is en hoe toxisch middelen zijn - dat is niet onze specialiteit. Waar het om gaat is dat op basis van gebrek aan bewijs deze stoffen verboden worden puur uit voorzorg. Dat is de omgekeerde wereld, de goede volgorde is dat beslissingen worden genomen op basis van gefundeerd onderzoek. En je moet ook de afweging maken in welke fase van het gewas een behandeling het meeste effect heeft. Met een zaadbehandeling aan het begin bespaar je vele veldbespuitingen. Het is heel jammer dat door het moratorium dit soort argumenten niet meer tellen."